

AXEL
ROSMANN

Meie die d

Kewade tuleful.

Oh rõõmu ja õnne, näe jällegi päifest nii palju!
Ja tuli ja wõitis see patase külma ning walju,
Ja lumest ta puhastas aasa ja nurme ja jäätanud talju,
Tõi lillile õisi ning puudele lehti nii halju.

Oh wõitsin ma wiibida rohtem su rüpes ja waadelda ilu,
Mu armastud loodust! — ja nautida päifest ning puude wilu.

Weel enam — mu hinge sa rõõmusta, elustaw sära,
Kui leiad säält talweööd külma, siis aja eest sedagi ära!
Ka tuuli ja tormi säält waigista, waibuts et maailma kära,
Ning sinna too helgust suurt, sellist, kui sinugi sära.

Jah, ütsinda siis, kui hinges on ilu, on kewade kewad,
Kui südames rahu ja lootus, et ütsford weel igawest elad.

Küll olen sind tihti, mu ilusaim aastaaeg, näinud, —
Ja tordasid palju sa oled siin maailmas käinud,
Su abile loowale siiski mul hingest on lootus ju läinud —
Mu sisemist inimest pole sa õilsamaks teinud.

Saaks inime wabaks ta patust, kui loodus meil patase waewast,
Siis kewade ühtlasi ehiks küll maapinda, südant ja taewast.

Kuid päifest kõrgemalt toidab säält Jeesuse ilu,
Ja ütsinda wõita wõib südames külmust ja wilu;
Ja sinna toob usku ja armastust, mehisust, julgust ja elu,
Siis waadeldes loodust on sellelgi suurem weel wõlu.

Sul tänulik olen oh taewaste Jumal ja kewade tooja,
Sa ainsam nii looduse ilu kui südame uueks meil looja.

A. I.

Meie Aeg

4. aastaläit.

Pidage aega kalliks!

Nr. 5.

Maailm on võitlusväli.

Meie elame võitluse ajajärgul. Sgalspool näeme rahutust ja liikumist. Suuremad ümberliikmised aga leiavad aset usulisel alal. Võitlus valguse ja pimeduse vahel, millest kõneleb piibel, on jõudnud otjustavasse staadiumi.

Selles maailmas pole tegu parlamentarismi ega diktatuuriga, relvastuse või relvastuse vähendamisega, ega ka kapitalismi ega sotsialismiga. Meed on vaid ajalooliselt tingitud piirajad, mis jelles võitluses mängivad vaid väga väikest osa. See võitlus käib Jumala ümber! Võitlus tema ümber on lõõnud loitma kogu rindel. Sgalspool, kus elavad inimesed, on vapustatud uft millesjegi vaimsesse ja hingelisse, mis on kõigi asjade ja inimeste alus, jõud ja eesmärk. Sellest ei või saada lahti ka isegi „jumalaladud“ tahes või tahtmata, uskudes või uskumata. Spetuse läbi — Jumalat pole olemas — võeti vastu, et Jumal on maailmalt välja filosofoeritud. Sellegipoolest koormab see kiisimus inimeste meeli väga raskelt.

Jumala olemasolu või mitteolemasolu! Selle üle on meil inimestel kõige vähem otjustada. Seda ei määra ka ükski keiser ega paavst, ei rahvasteliit ega nõukogude unioon, ei rüft ega uftmatus. Ükski uft ei saa Jumalat kindlustada ega teda ka troonilt tõugata; ta võib küll karjuda: „Kiskugem katti tema kõididud ja wjafkem endast tema kõied.“ „See, kes taewas elab, naerab nende üle, ja Ssand pilkab neid. Kord saab ta nendega rääkima oma wihas ja ehmatab neid oma juure wihaga.“ Jumal seisab ijeenele eest. Kes ei taha kuulata teda ega tema sõna, peab warem või hiljem saama tunda tema kõwa kätt ja wägewat käewart. „Siit jaadik... ja mitte enam; siin peawad waibuma sinu uhked lained!“ Tema üksinda hoolitseb selle eest, et inimeste äilomeeljus ja hullumeeljus ei segaks taewast ja murraks Sgawese tahet. Ja, tema on juba enne, kui meie hakkasime Jumala eest muret tundma, pannud kirwe puude juurtele, et puud ei kaswaks taewa. Nii võime meie kõik jätta selle hoolde, kes ühegi austamise läbi ei saa pühmaks ja teda mingi pilke läbi ei saa teha inimestele mittepühaks. Temal pole inimesi waja, sest tema riik tuleb meie palweta, meie

usuta ja meie tööta. Aga tema tarwitab meid. Tema armu pühased otjusteid peawad täitma isegi kuradid, kuigi nad tahaksid teha oma tahtmise järelle. Ja meie waejed inimesed wajame Jumalat. Temata ei suuda meie midagi teha; temata oleme kaja ja suits; temata pole meie inimesed. Jumalatu inimene muutub loomaks, hingetuks masinaks, kui ta ei tunne enam midagi, mis oleks temast üle, kui temale midagi pole enam püha. Nii oleneb selle usuwõitluse tulemustest ka inimese olemine või mitteolemine.

Sellegipoolest tahawad inimesed rikkuda juhteid Jumala vastu, wabastada jidemeid, mis jeewad neid Jumalaga. Juba kuuleme selgesti wõitlewate jumalate ja wabamõtlejate sammumist. Wägivallega peab häwitatama uft Jumalasse, et inimesest jääks järele vaid see, mida saab mõõta ja kaaluda. Sgng peab tapetama, jüdametunnistus uinutatama, et inimene muutuks kõigi asjade mõddõwpuuks, ükskõik kas üksikuna või kogu masina. Ja kui waene on see mõõt! „Inimene koosneb 59% wesiinikust, 9% munawalgest, 21% raswast, 5% tuhast jne. Sühidalt: raswa jeeitsme jeebitiiki jaoks, rauda kestmise juurusega naela jaoks, juhkrut nii palju, et sellega saab täita joolatoosi; lupja nii palju, kui läheb waja kanakuuri lupjamiseks, woswori 2200 tulsetiku jaoks, magneesiumi arstlise annuse jaoks; wäawlit jätkub nii palju, et sellega saab koera wabastada jöödikuisst ja kaalit mängukahuri jaoks: kõik kokku umbes 3 krooni wäärtuses. Ja inimene peab uskuma, et tema jee on? Kellel ei tule jeealjuures meele sõnad: „Mis on inimene, et ja mõtled tema peale, ja inimese laps, et ja tema wõtad vastu?“ Nii on inimene jumalate filmis wördlemisi wäartusetu tüft materiat, mille tähtsust ei saa wõrrelda mootori või masinaga.

Nende maailma- või eluwaadete üksiterjese waturääkumuste ja mõtlemiswägade üle külitamiseks pole siin ruumi. Üks on aga kindel, et selle maailmawaate eesotjas seisjad ei wõitle selles usuwastases wõitluses tõetjimeise eest, mis tõesti on tõelikkus. See wõitlus on neil ainult abinõuks nende poliitilise sihi jaawutamisel, mis

on uue majanduskorra efilekutsumine ja nõnda nimetatud klasside ja seltskonna püstitamine.

Selles on aga ka ristiusule suur hädaoht. Nimmelt, et see usuvõitlus pole ka meile midagi muud kui vahend praeguse seltskondliku korra, kultuuri ja tsivilisatsiooni alahoiuks. See hädaoht on kristlastele jeda juurem, kuna vastased ikka jälle heidavad neile ette: „Kui teie usujt räägite, siis arvate teie omale erilisi eesõigusi. Kui teie jutlustate Jumalast, siis arvate sellega rahakotti.“ Djetkohejese kristlasele aga jääb see võitlus võitluseks töö järele — mitte jelle töö järele, mida inimesed meeldi tahakjid näha tööna, vaid töö järele, mis tuleb Jumalast, mis annab endast meile tunnistust, ja millest inimesed, kes ta ära on tunnud, ei saa enam lahti. Ujuasi pole huvidepoliitika. Uskumine pole inimeste joovimine ja tahtmine, võimimine ja arvamine, mõtlemine ega unistamine; uskumine on paenutamine ja sõnakuulmine, piha kohustatud olek, millest tunnistab fogu piibel.

Nii seijame leekides olewas maailmas ja peaaegu näib, nagu olekjid inimesed tõmmanud läbi Jumala plaani. Parandamatu lõhe läheb läbi fogu loomingu ja jeda tunneb iga inimjüda. Uskumatus töi sõnakuulmatuse ja see mõjutab waenlust Jumala vastu; elust lahutamine — surm! Meie oleme jõudnud aega, mil usj peab wabanema maijete, ajaliste ja ilmlikkude juhete ja asjade segust, kus ta peab end uuesti kaitsma ja tõendama kui usj. Kas see võitlus leiab ka vastava joo? „Kui inimese Poeg tuleb, kas tema usku leiab maa pealt?“ Küsimus jäi vastamata? Praegu on Isjand jälletulekul, et päästa ja mõista kohut nende üle, kes nimetavad end tema nime järele. Kas leiab ta neid walmamas? Ristiusu prohvet peab andma kurwa tunnistuse praegusaja kohta: „Ma tean sinu tegusid, et ja ei ole külm ega teew. Oh olekjid ja külm wõi teew!.. Sa ütled: ma olen rikas, ja olen rikkaks saanud, ja mulle pole ühtegi karwis! Sa sina ei tea mitte, et ja oled wilets ja armutu ja waene ja pime ja alasti.“ (Jlm. 3, 15. 17.) Keegi usuteadlane kinnitab neid sõnu: „See kirik on iseenejega rahul, eriti kiidab ta iseennast, kuid sijemises elus on ta õõnes ja tühi. Ta on tunnud mõnu maailma maitsejt, mispärast ta nõudis ka jelle tunnustust, kiitust ja lugupidamist.“ („Seesuse ilmutus,” S. N. Seis.) Nii oli ka võimalik, et jumalatus võib elustuda. See pole praegusaja saawutus, see on alati olnud, see oli olemas ka ajal, mil laulik kirjutas: „Hõel mõtleb omas jüdamas: ei ole Jumalat.“ (Laul 14, 1.) Minult, et tänapäew peetakse hõelaid kartadeks. Jumalatus on waijelt toitnud end walgustusejt ja liberalismist, wabariisuse kultusejt, inimese eba-jumaldamist ja jumaldamist, kuna inimene uskus, et temal on õigus ja kohus iseendaks olla ja elada oma enese tahtmise järele. See jumalatus, kes lajeb „armast“ Jumalat olla hea mees, kelle järele küsitakse siis, kui teda juhtub waja minema,

muidu aga seatakse oma elu fisisje temata nii kodu kui ka kutsetöös. Jumalatus, mis Isjewejele ohwerdab waid mõne tunni, wõib-olla ka mõne päewa aastas, kuid jugugi ei tule mõttele, et Jumal tahab inimest saada oma riiki. See jumalatus ei ela meist kõigist kaugel. See kiirutab kristliffudes ühingutes ja ta istub kirikupinkidel; see elab ka meie eneste — ka kõige wagama ja usklikuma — jüdamas. Praegusajal astub ta awalikkuse ette kindlates organijatsioonides, et tallata maha ja surmata usku inimkonnas ja inimese rinnas. See on praeguse tunni käst ja nõue.

Õiged kristlased on need, keda jumalik nägija jelles usuvõitluses näeb mõitlewat wõidu pärast. Kristlased, kes oma usu pärast on walmis ohwri toomisele; kes walmis on tegema teise taht, kui oma jüda tahaks minna teist teed. Sarnane usj wõidab maailma ja juudab hädatorral weenda inimkonda igaweje Jumala nägematus tõelikkuses. Meie käes on otjustamine, walik Jumala ja tema sõna, orjuse ja wabaduse wahel. Seda peab pidama filmast! Selleks on korraldatud võitlus, selleks aga antud ka waimjed sõjariistad, milledega meie wõime wõidufalt wõidelda. See kõwendab julgust ja teeb jüdamas rõõmiks ning elu täis rõõmu. Sejt: „Taewas ja maa lähewad hukka, aga Jumala sõna jääb igawesti.“

G. Ge.

Maailmawaade ja teadus.

Maailmawaade on sõna, millega märgime kellegi inimese maailmatundmise ijeloomustawama joone. Maailmawaate ijeloom oleneb sellest, kuidas inimene iseendale lahendab jüdamepõhjas peitunud waimuelu kõrgemad küsimused. Inimene wõib selles lahenduses sattuda jämedasse materialismi, kusjuures ta fogub välisilma waatluse teel iihetülgseid muljeid. Ta hinges on teatavate wastolude junnil tõrkumine ja ta ei taha tunnustada kõrgema maailma ja ilmutuse wõimalikkust. Teistel aga jeda wastolu hinges ei ole ja tema välisilma waatlused räägivad tema sijeelu tunnetuse kasuks. Nõnda on kats tähelepandawamat maailmawaadet: materialistlik ja usuline. Üks on hoopis wastand teisele.

Nagu öeldud, maailmawaade oleneb täiesti hingelisejt olukorrast. Keegi pole uskmatu seepärast, et ta on teadlane ja keegi pole usklik seepärast, et ta on teadlane. Teadus kui loodusnähete mõistlik ijeloomustus on maailmawaate juhtes õieti erapooletu.

Maailmawaade wõtab küll teaduse oma teenistuse ja muudab selle maailmawaateliseks mõltjinguks. Nõnda on materialistlik ilmawaade kujundanud „ametliku teaduse“. See tõlgitseb loodusseaduse ainsaks kõrgemaks printsiibiks ja peab üleloomuliku wõimatuks, mis on väljaspool looduse seadusi ja meelte tunnetuse piire. See on ametliku

teaduse suurim enesepete ja teadusliku vaatlusala piiramine.

Kindlasti on ülesloomulik maailm ja on ka võimalik ilmutus, millele põhjenebki usuline ilma-vaade.

Me ei taha kõikumale alusele rajada oma maailmavaadet, vaid meie oma peab otsustama olema aja ja igaviku kohta. Tärgnemaalt vaatleme mõned küsimused, et selgitada, kas on piiblik või on materialistlik-teaduslik maailmavaade rajatud tõekaljule.

Mis on valgus?

Nägemise efiletulemise kohta andis wanem teadus järgmise seletuse: Silma nägematud osakesed (sarnased teo või putuka katsefarmakestele) kompa-

alles elektrokeemia tõi valguse jellesse pimedusse. Prof. dr. Gräs seadis üles teooria, mille järele iga elemendi aatom kujutab enesest päikesesüsteemi ilmlopmata väikeses mastabis (päike, maa ja kõik planeedid on ruumiga võrreldes, milles nad ringlevad, tühised punktikesed; võrreldes sellega on aatomiosakeste ainelisus võrdne nullile). Alles aatomi purustamise katsed pärast maailmasõda on annud tõenduse selle teooria õigusest. Naine on jõud. Nõnda tihenendud elektrijõud, et see meelegaorganitele ainena tuntavaks saab. Suur uurija Newton aimas ette, et maailmaruum on elektrijõuwäli. Ta kirjutas: Jumal käskis ühel väikesel ruumalal tiheneda ja see sündis nõnda. Ja nii tekkis nähtav maailm. Selle „waga muutuse“ pärast naeris

Dinosaur, nagu seda leitud luustiku koostamise järele ettekujutada võib.

sid eset. Küüsit Newton uskus ümberpöördukt: Valgus on aine, mida iga keha välja heidab nagu laengu, mis filma tabab. Kuuekümmne aasta eest kirjutati weel valguse kohta: „Valgus on mingi keha mõju kaugusse.“ Kuidas ja miks, selle oluline selgitus jäi wõlgu. Tänapäew usub teadus üsna kindlasti teadwat: valgus on wõnkumine, nii siis liikumine, tegevus. Käägitakse valguslainest, aga mis seal wõngub ja mis seda põhjustab, seda teadus ei tea weelgi. Wõib-olla ütlevad arenemisõpetuse lewitajad juba ise: siin on tegevuses too „midagi“, mis me peame, kahjuks, pidama alguses looduks. — Seewastu ütleb piibel juba aastatuhandest saadik: „Jumal on valgus, ja tema juures ei ole pimedust.“ Kui Jumal on valgus, mis teadus on jätnud tänini selgitamata, siis on usumatu inimtüda kindlasti pimeduse asupail, et ta peab piibli jumaliku päritolu ja tõde salgama.

Mis on aine?

Alles käesolewa sajandi alul wõidi loodusjuurijaid ja filosoofe selle küsimusega kimbatuse ajada.

õpetlasmaailm ühe oma suurima üle. Newton andis Jumalale au. Tänapäew Jumal austab Newtoni: moodsa teaduse põhjal ei ole enam iseenesest igawesti piisawat ainet. On waid tihenendud jõud. Pühakiri ütleb meile: „Tema nägemata asju, niihästi tema igawest wäge, kui jumaliku olemist, näikse maailma loomisest.“ Newtoni arwati tema väljenduse pärast mitte teaduslikul alusel seiswat. Juba 1500 aastat enne teda oli seesama tõde piiblis. Aga alles kahetümnes sajand on seda kõrge- maks teaduseks tõstnud. — Kas me tohime siin piiblit suurte teaduslike autoriteetide wääriliseks pidada? Just kindlasti!

Kust tuleb elu?

Weel kellegi uurija film pole tähele pannud, et ei millestki sünnib midagi, et surmast tuleb elu. Arenemismõiste aluseks on, et ainult olemasolew saab areneda. Seega näeb uurija end sunnitud olewat tunnustama algünnitust, kuigi ta tahaks algünnitajat, loojat, jalata. Darwin on ütelnud: Kui ei õnnestu leida silda elutust loodusest elawa

looduseni, siis on tema teooriad ebafindlad ja põlatavad. Et elu tekib ainult elust, võib juba pere-nainegi tõendada. Ta kummutab piima, et kaotada hapendavad piilased, nii siis ta tapab elu, et piim ei saaks hapuks minna. Kõik keedised pan-nakse seisma piilasteta ja õhufindlalt, et need kauem kõlbaksid lauale panna. Sallitamist ja mä-danemist tekitab elu. — Oh teadus, kust tuleb elu? „Tema (Kristuse) sees oli elu ja elu oli inimeste valgus. Ja valgus paistis pimeduses ja pime-dus ei võtnud seda vastu.“ Maailm armastab pimedust enam kui valgust.

Kuidas tekkisid loomaliigid.

Arenemisteooria abil on koostatud n. n. ma-a-fera ajalugu. Ta aineks on maapõues peituvad iseärasused. Ürgaegfond olewat olnud eluta, agu-aegfondas olewat elu alanud ürgelijemas astmes, wanaaegfondas leiduwat juba enam loomaliike ja neid, kes omawad luustiku või kooriku, kesk-aegfond kuuluwat dinosaurus-tele, brontosaurus-tele ja teis-tele loomade hiiglastele ja uusaegfonda tähistat-akse praegusaegse loomastiku ja taimestikuga.

Tegelikult ei ole mingi ajalugu. Selleks puu-dub ajalooline materjal. Maafera kiviimilademed ei laju korrapärase rütmidena üksteise peal. Nad pole arhiiviraamatud ega selle leheküljed. Selles loetletud lademed on siit ja sealt otsitud ja kokku klapitud, nii siis ainult teoreetiliselt. Loogika alu-sel on moodustatud oletatav võimaluste süsteem või kawa. Siiti on kawa enne walmis ja selle üksikasjade juure tõlgitakse kiviimid, milles on erinewaid loomajälgi või jäänujeid. See ei ole lahendus.

Wanaaegfonna kembriumi ajale omistatakse esi-mesed organismide jäljed. Selmeses aegfondas ole-wat organismel puudunud luustik ja koorik, mis oleks wõinud kivistuda. Ometi leitakse neisjamus rütmides ka kõrgemaid loomaliike. Tärelikult peak-sid olema kõik loomaliigid ühel ajal tekinud. Tõe-poolest pole ühtki tõsiasi, mis räägiks „igakuks oma soo järele“ loomisiwi vastu, mida loomis-tõendus, Piüha Kirj, toonitab.

Maafera ajend ja kuu.

Muiste pidasid rahwad maad ainsaks paigal-seiswaks maailmakehaks, mille ümber pidid pöör-lemä päike, kuu ja tähed. Iga rahwas uskus, et nende ajend on maailma keskpunktiks. Usuti ko-guni, et maa on weega ümbritsetud lame ketas, mille äärelt võib alla libijeda otjatusse. Siis kui keegi teised ei teadnud maa tõeliseid kujust, siis teadsid sellest ometi Jumala prohmetid. Siioob teab, et koit tõuseb üle kogu maa, mis pöörduw kui poti-jepa sawi rattal. (Job. 38, 12—14.) Tume aim-dus oli juba hiljem ka kreeklastel, et maa on üm-margune. See waihus. Ja kuna kirik juba eji-mestel sajan-ditel Jumala Sõnast ära langes, siis

jäi see kauaks teadmatusse. Alles uuemal ajal tuli Kopernikus sellele mõttele, et maafera pöörleb ümber oma telje. Galileo Galilei mõisteti mõlla-jurna jumalate õpetlaste ja langenud preestrate poolt, et ta jeda teadust kaitstes. Müüid on see waba-tulkumise ja pendlikatsete waral täiesti findlaks tehtud, et maafera on ümmargune ja pöörleb üm-ber oma telje. Snnis on see, kes otjehoheselt usub Taaweti ütelist: „Sinu sõna on mu jalale lambiks ja valguseks mu jalgte peal.“

Ujutakse walet.

Me oleme waadelnud inimlike waateid ja Piüha Kirja otjusi. Paistab silma, et inimene on nõus uskuma „teaduse“ nime all jeda, mis on põhjen-damatu ja wastuotja. Teaduse nimel ollakse ka ristiusu vastu, aga ise ei teatagi, mis on risti-usk, ja näha-ke jelles waid keskaja kirikuforda. Siin peab ütlemä: „Mis teie otjite elawaid jurnute juurest?“ Ristiusk on see, mida esildab Jumala Sõna, Piibel, kui sinna pole midagi juure pandud ega ära wõetud. Aga jüüdlane jüdametunnistus tahab hoida kõigest tõest eemale. Oma teotusjõu-läigus nad wiivad ilma tahtmata ja teadmata täide Piüha Kirja sõnad, mis maailma lõppu kuulutawad. „Sa oled ju wanaft maale aluse pannud ja taewad on ju kätetöö. Nemad lähewad hukka, aga sina jääd seisma.“

Valgus pimedas paigas.

Kuhu iganes waatame, igal pool kannatawad inimesed olufordade all, mis maa peal walitsewad. Iga-sugused hädad, haigus ja walu on meie iga-päewased saatjad.

„Jumal on aja jündmustes nii warjatud, et me ei tea, kas meid juhitate Jumalast või kura-dist.“ Need sõnad M. Verhe poolt on iseloomus-tawad praeguse aja hingelisele hädale. Inimesed elawad findlusetuses, nende tee on tume, ja nad ei tea, kuhu neid wiia-ke ja kes neid juhü. „Milleks see kõik?“ „On need meeleheitlikud oluforrad ühenduses Jumala armastuse ja kõikwõimsusega?“ „Kas on üldse olemas Jumalat?“ Need on küsi-mused, milledega nii mõnigi tegemist teeb ja ennast waewab. Müüjulistel aegadel inimene otjib wal-gust ja tõde, et leida üht teed, mis teda pimedu-lest ja walewaimu õhkfonnaft wälja wiib. Mõned arwawad otjitawat leida materialismis, ateismis või koguni radikalismis, kuna teised jälle nõiduses, astroloogias või spiritismis. Aga üks tõsiasi tä-histab kõiki, ja see on, et juur mäs lähew õigest allikast mööda ja kaewab kaewusid, mis wett ei anna. „Mu rahwas on kahe wõrra kurja teinud; mind, eluwee allika, on nemad maha jätnud, et nemad enestele kaewusid kaewawad, kaewusid, mis kattised, mis wett ei pea.“ (Jer. 2, 13.)

(Järgneb.)

Tunne iseennast!

„Ma tänan sind seepärast, et ma nii imelikult olen tehtud, et ehmatus mu peale tuleb; imelikud on minu teod ja mu hing teab seda hästi küll.“ Seda Taaveti väljendatud lauset peaksid fordama iga ühe huuled, kes paneb tähele inimese keha liikmete otstarbekohasust ja Looja alalist hoolekan- net inimolewuse eest. Pühakiri ütleb, et „kõik hea andmine ja täis and on ülevalt, ja tuleb maha walguise Issast.“ Sak. 1, 17. Sa, tõelikult hääd ja täielikud on tema anded meie keha ülesehitamiseks ja elu ülespidamiseks!

Praegune inimsoogu tahab kogu elu tekkimise looduse mägede juhustliku tegewuse arwele kirju- tada. Tõelik, kohtlane tähelepanek õpetab meile aga hoopis teisiti. Inimene ei ole mitte juhuse ega elutute loodusejeaduste saadus, waid piirita targa, armastusrikka ja eelhoolitseja Looja kätetöö. Enne, kui inimene ellu kutsuti, olid loodud need ai- ned, mis inimesele tema elu ülespidamiseks tarwis läks. Wastupidi, õhu, wee ja taimestikku loomine oleks õfutumud otstarbetuks, kui Loojal poleks ol- nud eesmärk luua loodolewusi, kelle elu nende ai- nete läbi oleks pidanud ülewalpeetud saama. Mis- jugune targa Looja armastus ja eelhoolitus awal- dub inimese keha otstarbekohaste funktsioonide kau- du! Wõimatu on wõrrelda inimkeha mõne masi-

Looduse waatlemine täidab inimsüdame ülendawate tunnetega.

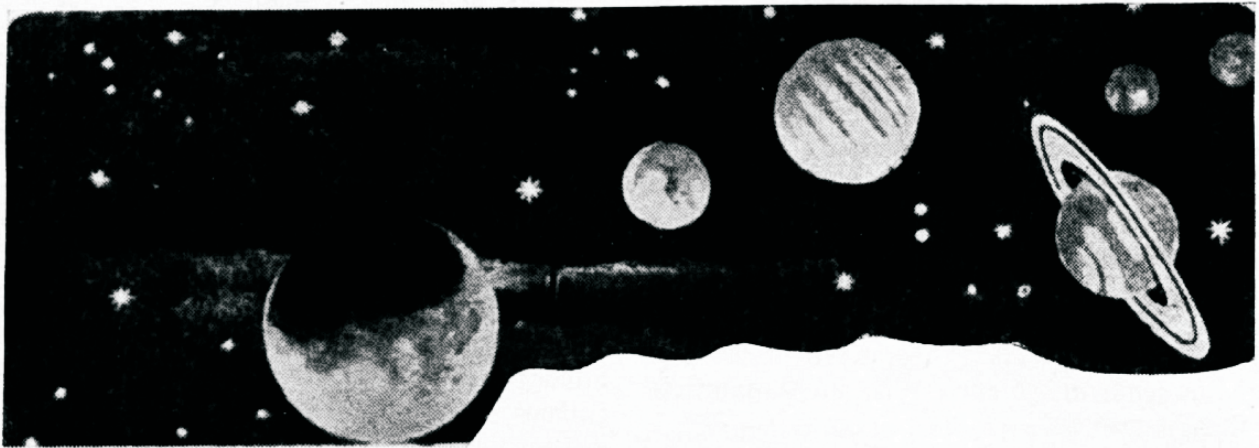
naga, mida inimene kofku seadnud. Kuidas küll kõik liikmed hoolitfewad eluilewalpidamise eest! Weel enam: kui täielikult on hoolitsetud ka ini- mese mõnuse eest! Misjugune näeks inimene wälja, kui tema seeditud toidu jäänused alati, ilma waheajata, järjekindlalt eraldussid? Kas wõiks siis hügieenilisest elust üldse juttu olla?

Kui selgesti awaldub selles Looja hoolekanne ja armastus, et ta meie ihule nii otstarbekohased liikmed ja organid on loonud. Kas leiame oma keha juures midagi üleliigset, wõi püüduw sellel midagi? Wõime kindlasti öelda, et see ei wõiks kuidagi teisiti olla. Seepärast kui ja tahad Looja eelhoolitsewa armastuse kõrgemat astet mõista, siis waatle iseennast ja kihine inimene! Kuid samuti tea, et sul iga päew Looja eelhoolitjust tarwis on. Kes ja oleksid ilma temata? Oled ja uhke oma waranduse, jõu, terwise ja iluduse pääe? Mis jaoks sinult, kui Looja ainult õhu ja wee ära wõtaks? Kogu maailm ei jaoks sind aidata. Pü- hakiri ütleb, et „tema sees elame ja liigume ja ole- me meie.“

Et hingeelu samuti ilma Jumalata wõimatu on, jeda tunneme weel kõige selgemini sifemiseit igatsusest Jumala järele. Meie sifemine inimene ei leia mitte ennem rahu, kui meie end oma tõe- likule omanikule oleme üle annud. Mii kuidas kõik ojad ja jõed alles merre woolates oma eesmärgile jõuawad, nõnda on ka meie süda rahutu, kui ta rahu leiab Jumalas. Meie hinge waigistamata igatsus millegi järele, mis meid kestwalt õnnelikuks teeks, jarnaneb janunewa hirwe sifendamisele, kes wett igatsseb. Sellest igatsusest pole jõudnud wa- baneda isegi harimata paganad. Juba Paulus lei- dis omal ajal rahwa seast, kel looja Jumala tund- mine puudus, altari, kuhu oli kirjutatud: „Tund- mata jumalale“. Ka nende sifemine inimene igat- ses Jumala järele. Seda juhust kasutas Paulus ja tutvustas neile elawat, loojat Jumalat, öeldes: „Keda teie niüid teadmata teenite, jeda kuulutan mina teile. Jumal, kes maailma on teinud, ja kõik, mis seal sees, seefinane, et tema taewa ja maa Issand on, ei ela mitte templites sees, mis kätega tehtud; teda ei teenita ka mitte inimeste käsist, kui oleks temale midagi waja; ta annab ise kõigile elu ja õhu ja kõik... sest tema sees elame ja liigume ja oleme meie.“ Ap. t. 17. 23—25, 28.

Jumala teed ei ole meie teed ja tema mõtted ei ole meie mõtted. Jesaja ütleb Jumala teede koh- ta: „Sest otsekui taewad kõrgemad on, kui maa, nõnda on minu teed kõrgemad, kui teie teed ja minu teed kõrgemad, kui teie mõtted.“ Jes. 55, 9. Püüdes olla otsekohejed, peame küll sedasama üt- lema. Just seepärast, et Jumala teed taewakõrged on, on meie kohus oma iseteadwust taltjutada ja oma mõttelendu Jumala Sõna piirides hoida. Jä- tame kogu elualguise saladuse lahenduse Eluandja enda meelewalda ja täname teda südamest eluees- õiguse ja hella hoolitjuse eest.

— ma.

Reis läbi kosmose.

Maitsete meeltega on võimata mõista meie Sumala töid. Sfegi eluaegse uurimise läbi taipame ainult väheseid tõsiasju tema imelise võimu ja suuruse üle. Taaniel nimetab seda oletust „suureks ja kardetatavaks Sumalaks“. Jobi 11, 7 loeme tema üle järgmist: „Kas sa võid leida Sumala tundmise sügavuse? Kas sa võid leida Kõlgetvägevama täiuse?“

Meie näeme, et tema tähelepanu alt ei pääse väikesed tähtsusetad asjad maa peal ja et ka igavesed maailmad kõrguses maitsetavad tema hoolt ja kaitset.

Nüüd tutvuneme pisut astronoomiaga ja vaatame, mida see õpetab meile tema üle. Waata tuu peale, mis paljale filmale näib väga väikesena, aga pikksilma läbi waadatuna näitab end meie imestunud filmale taevatehja 2000 miillilise läbimõõduga ja üle 6000 miillilise ümbermõõduga, mis on meie maakerast eemal umbes 240.000 miili. Raudteerong, mille kiirus oleks tunnis 50 miili, tarvitaks sinna jõudmiseks kuus kuud aega. Kuu lõpetab oma pöördumise maatera ümber 27¹/₂ päetvaga; kuu aga maatera jattab katkestamatult oma teekonda päikese ümber, on vaja veel kats päetva, et kuu tuleks samale kohale päikese suhtes. Selle läbi piiritletakse kuud. See suur tehja, mis on asetatud mitte millelegi ruumis, katab iga päetv 54.000 miillilise kauguse.

Tahame vähefene uurida ka oma enese planeeti, mille läbimõõt on 8000 miili, oma ilusate mägede, voolavate jõgede, sügavate merede ja rikka loodusvaradega. Meil on võimata taibata tema suurust. Kes ldi selle? Kes hoiab ta hõljumas ja kaitseb teda langemise eest? Aga veel enam: kes põhjustab, et ta nii täpselt pöörab end päikese ja ka oma enese telje ümber, nii et sfegi saja aasta jookkul pole sajanditku sekundigi ajavahet? Sällegi waadates läbi pikksilma, märkame teisi ilmatehased, mis samuti, nagu maa, pöörlevad päikese ümber. Merkur, mis on päi-

tesele kõige lähemal, liigub 180.000 miillilise kiirusega tunnis: ja iga kolme kuuga on lõpetatud tema pöördumine päikese ümber. Ta on päikesest 37.000.000 miili eemal ja tema läbimõõt on umbes 3000 miili. Uhenaelaline raskus kaalufe Merkuril umbes seitse unsi.

Tema järele tuleb Venus, mille läbimõõt on 7000 miili ja mis on päikesest eemal 68.000.000 miili. Tunnis rändab ta 80.000 miili päikese ümber ja lõpetab oma teekonna seitseme kuuga. Kord kahessa aasta järele võib näha seda planeeti päetvaalgel palja filmaga.

Järgnevas kauguses meie maakerast näeme Marsi. Tema on 145.000.000 miili päikesest eemal, mille ümber ta lõpetab oma reisi alles iga kahe aasta järele. Ta liigub umbes 15 miillilise kiirusega sekundis, tema läbimõõt on umbes 4000 miili ja temal on kaks kuud.

Järgmine planeet Jupiter on 495.000.000 miili päikesest eemal ja tema läbimõõt on 86.000 miili. Milline hõlglane meie maatera kõrval! See planeet oma üheksa kuuga, mis reisir kahesakümmeend korda kiiremini kahurikuulist, tarvitab päikese ümber käimiseks kaksteist aastat. Üks Jupiteri aasta oleks kaksteist maatera aastat.

Sügavalt hinge tõmmates tahame jattata oma lendu kuni jõuame planeet Saturnile, mis on päikesest 900.000.000 miili eemal; letame, et see on vägete tehja, 75.000 miili läbimõõdus ja lõpetab oma ringkäigu alles 29 aastaga. Meie võime teatud määral hinnata, kui vaatleme tõsiasja, et ta liigub 22.000 miillilise kiirusega tunnis ja siiski võime waetvalt panna tähele muutust ühest ööst teise. Saturniaasta on umbes 30 maatera aasta pikkune ja tema päetvad kestavad umbes 10¹/₄ tundi.

13. märtsil 1831. aastal vaatles Wilhelm Herschel oma pikksilma läbi tähti kassitute tähefokus, kui tema tähelepanu äratas väike täht, mida ta alguses arvas olevat komeedi; kuid pärast ta ovastas, et teda peab arvama planeediks ja et ta peab kuuluma meie päikesesüsteemi juure. See planeet nimetati Uranuseks. Ta on 1800 miljoni miili päikesest eemal, tema läbimõõt on

32.000 miili ja lõpetab oma ringkäigu 84 aastaga. Tsemal on neli kuud.

Üks teine liige meie päikesesüsteemis on 2800 miljoni miili päikesest eemal. See on Neptun. Tema läbimõõt on 34.000 miili, ja ta liigub väga pikkamisi, sest ta lõpetab oma käigu alles 164 aastaga.

Peale siinmainitud meie päikesesüsteemi kuuluvate planeetide on olemas palju väikeseid planeete, mis pöörlevad kõik ühe keskpunkti — päikese ümber.

Mis hoiab kõik need planeedid oma kohal? Sumala võim on see, mida õpetlased nimetavad külgetõmbejõuks. See jõna pole aga mingi seletus. Päike on 350.000 korda suurem kui meie maakera. Ta on tegelikult 800 korda suurem kui kõik planeedid, mis kuuluvad meie päikesesüsteemi. See on põhjus, miks päike tõmb neid tõmmata külge ja nad jäävad oma kohale.

Ühelgi planeedil, mida meie vaatleme, pole valgust iseeneses (välja arvatud Jupiter, millest arvatakse, et ta valgustab nõrgalt); nad kõik saavad oma valguse päikeselt. Tema on ülevõim kui tema saatjad; tema oma jooksumine ruttab edasi 3000 miililise kiirusega minutis ja viib sealjuures endoga kõik oma planeedid. Kui meie tõikime end kord asetada teatud kohta ilmaruumi ja näha, kuidas möödub meist päike teda saavate planeetide ja kuudega, siis oleks see suurepäraseim filmipilt, mis ial saaks osaks ini-

mesele. Aga armas lugeja, mis on see päikesesüsteem, mis võtab endasse enam kui 300 planeeti, mis kõik pöörlevad ühise keskpunkti ümber, võrreldes suure hulga päikestega, millel ka kõigil on oma saatvad planeedid! Selle juure tuleb veel, et paljud väikestest päikestest, millede hulka peab arvama ka meie oma, pöörlevad teiste määratud keskpunktide ümber.

Meie leiame, et meie maa on tegelikult väike planeet, mis pöörleb väikese tähe, päikese, ümber ja et kogu meie päikesesüsteem on ainult väike täpp kosmoses, nõndaütelda liivaterake rannal ja võrrelduna lõpmatu ruumiga, ämbris olev tilk.

On tuntud enam kui tuhat mitmesugust päikesesüsteemi. Siiruse valgus on 63 korda heledam meie päikese valgusest, polaartähe valgus 86 korda, Vega oma 344, Arkturuse 516, Alcyone oma 12000 korda ja siiski pole meie veel loomingu lõpul; oleme vaadanud sellest vaid algust. Võrreldes reisiga üle ühe ilmajao, peame ütleva, et peatusime alles esimeses jaamas.

Kes lõi kõik need hõõgutavad päikesed? Kes näitas neile nende teed ja hoiab neid kindlalt neil teedel? Paljud tahaksid tuua meid vaatele, et nad on tulnud olemasolli umbkaudselt. Kes on kunagi näinud õmlusmasinat, mis ise seadis enese kogu ja pidas käigus? Kes on kunagi näinud, et mitmesugused kella osad seadsid end kogu terveks? Kui palju vähem võime siis mõelda ilmaruumist algatajata, mis on palju funktsioonid kui kell?

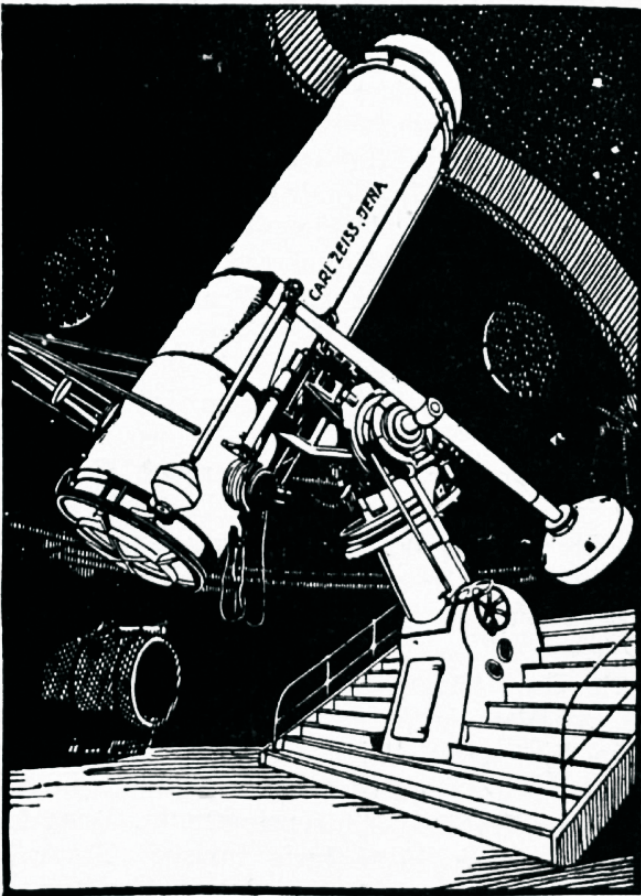
C. S. B.

Praegune maailm peab uuesti fündima.

„On ainult üks abinõu ja üks tee viletsusest väljapääsmiseks: on tarvis luua uus Euroopa.“ (Caillaux.)

Tähele pannes praegust aega peame ütleva ühes apostel Johannesega: „Kõik maailm seisab kirjuses.“ Ent ometi oleks nüüdsele kultuur-ajajärgule kõige juuremaks auku see, kui siin valitseks õigus ja headus. Et inimkond ikka jügavamale viletsusse vajub ja sealt välja paremusele ei jõua, tuleb kirjutada viimaste puudumisele. Teadust on küllalt, kuid tema ei aita. Ka kultuur ei ole õilistanud inimsugu, vaid ta on veel joodustanud kergemeelsust ja lodevust. Nüüd mõistetakse ka kõik „kultuuriselt“ teha — oma ligimest kavalamalt ja osavamalt tüksata, petta ja tappa. Nõnda kui ka kirjutatud on: „Targad on nemad küll kurja tegema, aga head teha ei mõista nemad mitte.“

Kuid kas on ka sellest kirjusest veel pääsmist? Kas maailm võib muutuda paremaks?

Pittfilm, mille abil taevatehased uuritakse.

Riigimehed ütlevad, et on tarvis luua uus Euroopa. Kuid luua võib ainult Looja ja mitte inimene. Jumal loob ka, aga misjugal wiisil?

Euroopa ja maailm ei saa muudu uueks, kui iga inimene uueks ei saa. Jääb inimene wanaks, jääb ka maailm wanaks. Kellelgi ei õnnestu ka uut ketti saada, püüdes jeda koostada wanadest, kulunud, roostetanud ja kakkistest lülidest. Milline on üks liili, jarnane on terve kett.

Just samuti on lugu inimkonnaga. Selle uueks tegemisel peab tarwitama uusi inimesi.

Oma harilikus olukorras on inimene jurnud oma pattude sees (Gw. 2, 1). Ta ei tea ega mõtle, et on tarvis ennast parandada. Tema filmis on kõik, mis ta teeb, õige, olgugi et ta tegu on wähest päris otsekohene patt. Ta näeb woorustes ebawoorusi ja ebawoorustes woorusi. „Nende au on nende häbi sees,“ ütleb Paulus. Kui keegi elab pillawat, pühitsemata elu, kui ta suitsetab, prassib, riidleb ja oma kaaslase läbi pekjab, siis öeldakse: „kange mees“. On aga keegi teine, kes wihkab pattu, kes sellest lahti saada püüab ja Jumala tõe läbi elada tahab, siis... siis öeldakse „peast hulks läinud“. Millest oleneb niisugune pöörane elu tagurpidi nägemine? Paulus nimetab: „Selle sinatse maailma jumal (kurat) on uskumatu rahwa meeled sõgedaks teinud.“ Saatanast õigustatud inimene on „wana inimene“ ja sellest olukorrast ei wabane ta muudu, kui ülevalt sündimise läbi.

Uga mis on siis ülevalt sündimine? Ja „kuis võib inimene sündida, kui ta wana on?“ (Joh. 3, 4.)

Uuesti sündimine on õiglasjeks inimeseks saamine Jumala abiga. Inimese päritolu ja tema wanemate seisukord ei tee teda mitte heaks. „Mis lihast on sündinud, see on liha“ ja elab selle himude järele. Nagu ükski ei saa ilma sündimata maa-pealse isa lapsjeks, samuti ei saa ka keegi walguse Jsa lapsjeks ilma uussünnita. Sellepärast on wiimast ka juba tarwis, kui tahetakse dieti paluda: „Meie Jsa, kes ja oled taewas“.

Uussünd Jumala sõna järele haarab terwet inimest ja algab tema sündame ja meele uueks saamisega. „Ja ärge wõtke mitte selle sinatse maailma jarnased olla, waid muutke endid oma meele uendamise läbi.“ (Room. 12, 2.) Mii kaua kui inimese sifemus, tema soowid ja igatsus on ülekohtune, on terve tema elu ülekohtune. Kellelgi ei ole võimalik head teha ilma hea soowita, ilma sifemise headuseta, sest „millest jüda täis, sellest räägib suu“. Oli kord järgmine juhus, et keegi, kelle taskufell pärast pikaajalist käimist seisma jäi, ei mõistnud selle õiget wiga. Ta urgittes ja kloopis, aga tikkumist ei kostnud. Ta teadis, et warem osutid liikujid, nüüd need aga seisid. Siis kangutas ta nad lahti, mähkis ettewaatlikult paberisse ja wiis kellasepa juure. Kui see ainult kaht osutit märkas ja ei midagi enam, hüüdis ta imestanult:

„Looge ometi kell jüa!“ — Miihamuti tahawad ka paljud iseendid parandada. Nad jätawad oma sündame wanaks ja ootawad, et nende liikmed peaksid õigust tegema. Uga jeda ei jünni. Sellepärast on taewane Jumal tark inimese parandaja, kes hüüab: „Anna, mu poeg, oma sündamulle!“ Ja ükskõik nüüd, kui kakkine ka see oleks, kui see ka täis uskmatust, ilbust, wiha ja kurjust oleks, Jumal võib jeda parandada. Ja kui Ta jeda siis inimesele tagasi annab, ütleb Ta: „Ja ma tahan teile uue sündame anda... ja kiwise sündame ära saata.“ (Ej. 36, 26.) See sündmus jün on nüüd inimese uueks saamise algus.

Inimest uussünnile aitab Jumala sõna ja Waim. Teadus ei tee jeda mitte, sest tema ei sifalda parandawat jõudu. Wainane on Jumala sõnas ehk ewangeeliumis. „Kes teie olete uuesti sündinud elawa Jumala sõna läbi, mis ka igawesti jääb.“ (1. Peetr. 1, 23.) Jumala sõna soojendab kewadpäikesena inimese sündant ja äratab seal ammu uinunud igatsuse Jumala armastuse järele. See igatsus hakkab ennast wäljendama inimese Jumalale ligemale püüdmise soowiga. Jumala sõna näitab weel inimesele, milline oli ta möödunud elu. Ta „tungib läbi jenni, kui ta lõhub hinge ja waimu, ka liikmete sooned ja üdi ja on mõtete ja sündame nõude äramõistja.“ (Ebr. 4, 12.) Inimene selle sõna walgel ei saa enam fiita oma halba tegu. Ta tunneb waid oma kõlbmatut olekut ja hüüab: „Jumal, ole mulle patule armuline.“

Töötatud püha Waim on jõud, mis aitab inimest astuda Jumala sõnast walgustatud teerajale. Teda võib wastu wõtta palwe läbi. Kui ta tuleb, siis ta töötab ka sündames. Seal ta annab märku. Ta keelab ja käseb. Kes tema häält kuulda wõtab ja sellele järgneb, see sünnib Waimust. Tema töö on siis weel, et ta „juhatab teid kõige tõe sisse.“ (Joh. 16, 13.) Kui tõestub see, siis saab inimese elus ka awalikuks Waimu wili, mis on: „armastus, rõõm, rahu, pihkmeel, heldus, headus, truudus, tasandus, kasinus“. (Kol. 3, 12.) See wili ei wõi enam seguneda wana eluga, sest wähe peab selge olema. „Uga nüüd jätke ka teie maha see kõik, wiha, kurjus, teotamine, ropud kõned teie suust. Ärge waletage mitte üksksteise peale, sest teie olete ära heitnud wana inimese tema tegudega. Ja olete kui ühe riide enese peale wõtnud uue inimese, keda uwendatakse õigele tundmisele.“ (Kol. 3, 9—11.)

Uussünni läbi wastu wõetud woorused on kestwad. „Headus ja heldus aga peawad mind taga ajama kõige mu elu aja.“ (Laul 23, 6.) Mäti ja ükskõik millises olukorras tõsine Jumalast sündinu jääb jumalikkudele põhimõtetele truuks. Tema kannatab ja ei taju mitte kurja kurjaga. Tema õnnistab, kui teda wannutakse; ta armastab, kui teda wihatakse; ta andestab, kui temale liiga tehakse.

On maailm täis ülevalt jündinud inimesi, siis on maailm uus. Sõja ajemel walitjeks siin rahu, kriisi ajemel rikkus ja ülekohtu ajemel õigus.

Ei käi inimesed siiski jeda jumaliku teed siin maailmas, siis ometi neile, kes jeda teewad, töötab Jumal: „Waata, ma loon uue taewa ja uue maa ja endiste peale ei pea mõeldama.“ Sellel töötatud uuel maal walitjewad õiged ja walitjeb õigus. See on see õiguse riik, mille järele inimese süda nii tungiwalt igatseb, kuid mida paljude poolt asjalt oodatakse siin maailmas tõdenewat.

Nii on ka inimese uuestijündimisel juur wääratus, sest ilma jellela ei wõi keegi „Jumala riiki näha.“ (Joh. 3, 3.)

Mis uusjünd weel enam on, millist rõõmu ja rahu ta südamele toob ja kuidas ta inimese raskusi elus kergendab, jeda ei ole mitte võimalik sõnades seletada — jeda wõib ainult läbi elada.

„Tul puhub, kuhu tema tahab, ja sina kuuled tema häält, aga sina ei tea mitte, kust ta tuleb ja kuhu ta läheb; nõnda on igati, kes Waimust on jündinud.“ (Joh. 3, 8.)

A. Tõnisson.

Sme terwekstegewa tiigi juures.

Sme! Kas wõib siis kahesümmendal sajandil ime õlemasolu uskuda? Selle aine üle on kahel wiimasel sajandil nii palju kirjutatud ja räägitud poolt ja wastu.

Meil aga on Uues Testamendis ümberlõikamatu aruanne Jeesuse elust ja tegewusest, mis ise-enehest kujutab suurimat ajaloolist imet: ewangeliumi wõitwat mõju. Selle mõju kaotamine maailmast nõuaks suurema osa maailma rahwastiku hukkimise, ja siis jääks kindlasti järele wähejed ülejäänud, nagu Kristuse päewil, kes uuesti wõiduni läbi lööwad. Sääb tõstasju, mis ei ole ümberlõikatawad tõenduste ega leiduste waral.

Sme terwekstegewa tiigi juures. Olid juudi rahwuspühad, puuride päewad, mida peeti umbes märtsi kuu keskkel. Jeesus wiibis Jerusalemas. Ta tegi mööda linna ringkäigu ja tuli lammasewarawa juure. Selle läheduses asetses imeline terwekstegewa tiik, milles wahete-wahel sündis wee liikumine. Saige, kes just sel ajal wette astus, sai terweks. Wiies wõlwitud hoones tiigi ümber lamafid paljud haiged ja paljud hoidsid oma kohta aastate wiisi, et ükskord terweks jaada. Päew päewa järele wiibiti jäl. Ümberringi arenes elaw kaubitsemine. Preestrid ja lewiidid ei pöörnud neile waeleile inimesile tähelepanu. Ometi tuli heff, kui Jeesus, kes paljudes kohtades haigeid terweks teinud ja inimesi ühtelugu ules otfinud, et walu ja waewa waigistada, astus ka sellesse haigemajja ja waatas neid otjalõppenud inimkogusid. Aga mitte ükski haige ei pöörnud temale tähelepanu kuni ta wiimaks ise hakkas rääkima ühe hai-

gega, kes kolmsümmend kahesja aastat haige olnud: „Kas ja tahad terweks jaada?“ Sellele järgnes terwekstegevine. Terweksjaanule oli ükskõik, kuidas tema juures jündinud ime teostus, ta waid teadis ühte: ta sai kohe terweks, wõttis oma woodi ja läks koju. Joh. 5, 1—10.

Sellel pildil Pedesta tiigi juures on meie ajale wõrdlew tähendus. Palju, koguni juurem jagu inimesi ei leia kirikus, mis küll wäga rahwaparased ja ehituswiisilt meistertöö, mingit rahuldust oma waimule. Kirikud on küll rahwa majandusega tegewuses. Waimset „haiged, pimedad, jalatud ja halwatud“ on jäetud omaga läbi jaama ja nad jätawad maha auwäärjed templid, katedraalid ja lähewad looduse juure, et säält oma Jumalat ja Snnistegijat leida. Teadus, enescharimine ja iseloomu arendamine pidawat hinge igatsuse waigistama. Aga just kui Pedesta tiigi juures nad kohatawad ainult külmust omakajupüüet ja nad on ifka edasi haiged. Minult Lunastaja saab südamesoowid rahuldada.

Kui waatleme edasi neid haigeid Pedesta tiigi juures, siis wõime järgmisi tõstasju märkida: Kõik nägid oma haigust sisse, kõik lootsid terweksjaamist, kõik ootasid wee liikumist, neil kõigil oli iseoma walitud tee terweks jaamiseks, kuid ükski neist ei märganud Snnistegijat endi keskkel ja ainult üks, jeda Issand ise wälja walis ja kõnetas, sai terweks. Samuti on lugu ka nüüd maailmas ja mis weel kurwem, n.-n. kristlaste hulgas. Nad näewad küll jeda sisse, et neile on terwest tarwis, nad loodawad kuidagi õndsaks jaada, nad hellitawad enesewas- tuoksa laotust, et ühel ilusal päewal ilmneb suur liikumine hingeõndsuse pärast, millest nad saaksid kaasa tõmmatud, aga selle ajani nad tahawad rahul olla „wanaga“, mis wanemaist päritud ja üldse ei mõtle sellele, et hingeõndsuse tee on leida ainult tõise otfirmise ja wõitluse läbi. Snnistegija seisab nii tihti südameweke juures ja klopib, kuid tema jaoks ei ole ruumi. Omad mured ja maifed soowid suruwad iga hääle, mis wiiks meelearandusele ja ufule. Võpuks jääwad ainult mõned meeltparandajad hinged, kes saawad lihtsa ufuga Jeesuse lunastuse armuanni.

Ka nüüd kahesümmendal sajandil on ewangeliium Jumala wägi, mis õndsaks teeb neid, kes ufuwad. Suurim ime on südamemuutus, mis ümberpöörmise läbi toimneb. Jeesus kutsub otjajaid, abiwajajaid: „Tulge minu juure kõik, kes teie waewatud ja koormatud olete ja mina tahan teile hingamise jaata.“ Mat. 11, 28. Ta ütleb weel: „Kui kellelgi janu on, see tulgu minu juure ja joogu.“ Joh. 7, 37.

Kristus on ka tänapäew keset inimesi oma püha sõna läbi. Pühas Kirjas on eluallik ja manitsew troost Snnistegijailt: „Tõesti, tõesti, mina ütlen teile, kui keegi minu sõna saab pidanud, see ei pea mitte surma nägema igawesti.“ Joh. 8, 51.

H. L. Rudy.

Õnnelik kodu ja selle põhjused.

„Tule siia, Nelly, ega ja ei taha ometi vastu panna, et õppida, kuidas võid teha?“, hüüdis lahke, hallpääne wanaema, kui ta kuulis oma lapse-lapse wastumeelse wastuse teenijale küsimuse pärast, kas preili Weber ei tahaks aidata.

Nelly Weber oli linnapreili. Ta pole enne kunagi maal olnud. Muusika- ja keeleõppimine oli teda viimaseil aastail nii sidunud, et ta ei saanud millalgi mahti ka kord oma wanaema külastada. Kuigi Nelly õieti wähe majatööd oskas ja ka natuke kartis, oma walgeid käsi määrada, oli ta siiski arusaaja, hääsüdamlik tütarlaps ja kui nüüd ta ema teda tahtis wanaema juure saata, kuna kool oli lõpetatud, et ta jääl õpiks majapidamist, siis ei olnud ta sellega üffi nõus waid ka selle üle üsna rõõmus.

Nelly wiibis hää meelega oma wanaema juures, ja looduseilu, üldse elu maal, waimustas teda. Ta oli kõigest ilusast waimustatud. Igal hommikul tõusis ta wara üles ja läks teenijaga kaasa, kui see läks lehma liipsma. Ta õppis ka liipsmise selgeks. Ühtlasi oli tal siis eriline nauding päikese tõusmisest. Lilled olid nii wärsked ja lõhnasid nii hästi.

Nelly armastas maaelu. Minult täna ei tunnud ta end hästi. Võib-olla oli see palawuse tõttu. Igatahes ta tundis end wõimetuna töö jaoks. Ta mõtles oma klawerile ja muusikapalale, ja kui teenija teda appi palus, siis tärkas ta südamis wastolu.

„Sellel ei ole ju mingit otstarwet, et ma õpin, kuidas võid teha, jeda ei lähe mul iialgi tarwis, wanaema,“ ütles Nelly, aga ta ei märganud vähematki nõusolekut wanaema näolt.

Siis ütles wanaema: „Kuule, Nelly, pärast, kui sa oled Liinat wõitegemisel aidanud, tahan ma sulle midagi jutustada, mis tõendab, et mul on õigus, kui ma soowin, et sa kõike peaks õppima, mis hää perenaine peaks ostama.“

Uma sõna lausumata Nelly ruttas tööle ja kui ta oli walmis, pesi kiiresti käed, pani oma juure linase põlle kooku, wõttis madalama tooli ja istus wanaema juure. Wanaema silitas ta pääd ja kohendas oma prille ja hakkas rääkima:

„Sa ei tea minu elu, Nelly, ma ei ole sellest iialgi rääkinud.

Maagu sinagi, ma jündisin ja kaswain üles linnas. Mul ei olnud ainult wendi ega õdesid. Isa ja ema surid kui ma olin weel alles wäike ja tädi wõttis mind oma hoole. Ta oli saanud ainult mõned aastad õnne maitsta, siis suri tema abikaasa ja warsti pärast jeda ka nende ainuke poeg, ilus, kaheaastane pois. Sa wõid ette kujutada, kui juure rõõmuga mind vastu wõeti ja hellitati tema kurwas ja iifildases perekonnas. Ma olin wäga ifemeelne, aga tädi andis kõiges järele ja nii me elasime üheskoos päris õnnelikult. Tädi oli tõesti hää inimene ja temalt olen ma ka palju hää õppimud: kaastunnet waeste wastu, enesjalgamiist; kõiges õpetas mind tema eeskuju.

Ta ei olnud just rikas, aga pensionist, mis ta oma mehe surma järele sai, jattus küllalt elamiseks. Maagu sinulgi, ei tarwitsemud ka mul teha majatööd. Tädi soowis küll, et ma majatalitust õpiks, aga mulle ei meeldinud köögitööga oma käsi määrada.

Meg möödus ja ühel päewal sain tuttavaks sinu wanaisaga. Me armastasime iifsteist. Willem oli noor ja tal ei olnud juurt rikkust. Ma oleks wõinud küll ka rikkama mehe saada, aga sinu wanaisa naeratus määfis mulle enam kui teiste austajate rikkus. Tädi laitis küll asja ära, et me oleme noored ja Willem ei suuda niifugust elu pakkuda, millega jenni oled harjunud. Aga mulle paistis tema palk olevat küllalt suur, et hästi elada wõida. Willem oli kindel, et minust saab kookuhoidlik perenaine.

Me abiellusime ja olime lühike aeg wäga õnnelikud. Tädi wanem teenija käis iga päew ja aitas mind lõunat walmistada, ja nii mul ei olnud mingit wastutust.

Mõned kuud hiljem suri tädi. Wõimalused ei lubanud meil teenijat pidada. Willemile tuli awalikuks, kui saamatu naine tal on. Lõuna oli iga-päew rikunud. Mees ei saanud kunagi hääd sööki. Tihti tuli ta tühja kõhuga laua juurest ära; mõnikord ütles siis: „Kas tead, Nelly, ma ei taha jeda; ema tehtud toidud maitsefid alati hääd.“

Ma olin halvasti kaswatatud. Sa, ma ei suutnud wälja kannatada ifegi kõig õrnemaid märkusi.

Ma olin pahane, ma nutsin ja ma pidasin ju wanaija kalgiks inimeseks. Aga ta oli tõelikult wägagi kannatlik, ta andis alati järele ja lootis ikka, et pitapäale hakkab ostama. Aga, ei! Nii hellitatud kui ma olin, ma ei suutnud otjustada, et hakkab nüüd õppima, millest ma kord ei hoolinud. Ma tundsin muret oma õnnetuse üle, ma pidasin end kõige õnnetumaks naiseks ja soowisin, et ma ei oleks ialgi sinu wanaija näinud, sest mulle näis kindel olemat, et ta ei armasta mind, sest wastasel korral oleks ta minuga rahul.

Maata, Nelly, ma teadsin wähe piibli käjust, et ei tohi wihaseks saada, waid peab alati armastust üles näitama. Mul on jee kurb päew weel nii selgesti meeles. Su wanaija oli kutsunud lõunale oma hää sõbra ja mind palunud hääd lõunat walmistada. Ma hakkasin walmistama, aga ma ei osanud. Kõik jөөк аpardus. Kalkun oli küll hästi praetud, aga täide oli paha; magusroog oli halb. Mu mehe kortjud otjaesijel, nagu ma neid kunagi polnud enne näinud ja päälegi wõõraste juures — need olid enam kui ma suutsin wälja kannatada. Ma läksin magamistuppa ja nutsin walusaid pijaraid. Siljem kui mees tahtis mind noomida, ma olin trotslik, ma wastasin terawasti. Ja, Nelli, ma uskusin, mulle tehafe ülekohut ja mu mehe armastus minu wastu on kustunud. Ma otjustasin järgmijel hommikul lahkuda. Kirjutasin mõned read, et ma lähen ära ja jul ei maksa mind enam otstida; ma tahan näidata, et ma ei olegi nii jaamatu, nagu sina arwad, ja et ja minu ei pea enam lugu, siis on parem, et ma lahkun.

Sel öösel ma ei saanud magada. Hommikul olin tujukas ja sõnatu. Mees tuli mu juure, silistas põske ja lausus kurwalt: „Mu waene, kangelane, wäike naine!“ Ma taganesin tummalt. Ta läks ära. Siis panin mõned oma asjad koku ja heitsin weel pilgu toale. Tulin jaama, aga weel ei teadnud, kuhu ma peaks sõitma. Siis tuli meele tädi ustaw teenija Liina, kes siis elas maal.

Liina oli wäga üllatatud, tundis minuga kaasa ja wõttis mind lahkesti wastu. Esimesel ööl ma tundsin end — kangel omaist kodust — ükfi ja mahajäetuna; südametunnistus süüdistas mind, et olen ülekohut teinud; liig hilja olen mõtelnud sellele kui kannatlik ja ettewaatlik oli alati mu mees ja kui wähe ma ise piüüdsin rahulolemist luua. Liina piüüdis mind trööstida, et see süüdis ju elu läbikatsumiseks ja armas Sumal annab ju elus weelgi õnne. Aga häda, ma ei saanud troosti. Mind waewas raste süütunne ja alati see mõte, et misjuguft piina ma walmistasin oma abikaasale. Ma olin tõesti rahutu. Kui ma waatlesin päikese kuldset sära, see teritas mu piina; kui hämaruses õhtuwarjud matsid küla, siis jee rahu ja waihus ümberringi näitas, et ma ei ole ainult oma rahu rikkunud, waid ka ühe inimese oma, kes oli parem kui mina.

Ühel päewal ma jälle palju nutsin ja palwetasin oma patu andeksjaamise pärast ja olin õnnetu. Liina andis nõu, lähme koosolekule palwelasse. Siialgi ma ei unusta jeda wäikeft külapalwelat; jee oli mulle waike, piüha koht, kus ma leidsin „kallid pärlid“. Ma ei tea, kas jäl oli wähe wõi palju rahwast; ma ei tõstnud enne päädkfi, kui jutlustaja pulti astus ja esimeseks ma nägin tema palwes tummardunud pääd. Jutlustajal oli juursugune, lahke nägu ja päike kuldas tema hõbejuukseid, ja nii ta tuletas meele pilti, mis ma kunagi näinud usuijast Abrahamist. Agufes lauldi: „Suft nii kui olen kõlbmata.“ Ma tundsin jeda laulu, aga kunagi enne polnud tal seesugust mõju. Jutlustaja pidas tõsise palwe. Oma kõne aluseks wõttis ta Joh. 14, 27: „Oma rahu annan ma teile...“ Kui mõjuwalt ta rääkis neile, kes jeda rahu weel pole leidnud. Ma tundsin, et mulle pakutakse jeda rahu, mille järele ma nälga ja janu tunnud. Ma wõtsin jeda oma südamesse. Mu südanft täitis rahu.

Ma otjustasin, et hakkab piüüdma paremaks pere naiseks saada. Mitasin Liinat hommikuft õhtuni tema talitustes. Ta oli kõigi majatöödega wäga harjunud ja tema abil omandasin minagi warsti osawuse toiduwalmistamises ja majapidamises. Armastus muutis kõik waewa kergeks, ja ma mõtlesin sellele, kuidas küll mu mees nüüd imestaks, kui ma tema juures oleks. Mul tuli alati meele oma mehe ükfi kodu; jee tegi mulle waewa.

Olin weetnud iühe aasta külas kui kirjutasin oma mehele, tunnistasin üles oma süü ja palusin teda, juhul kui ma peaks armu leidma, mind waatama tulla. Dotasin igatsufega mingit wastust. Juba möödus neljas päew. Öhtul matsin oma wiimse lootuse andeksjaamiseks. Süda oli lõhkenas walust. Astusin pimedasse tuppa ja langesin põlwili palwesse, et Issand mu walu waigistaks. Ükitselt kostfid tuttawad sammud. Ma ei jatkanud üles tõusta. Tasa juleti üks ja tats kätt tõstis mind üles ja kaelustas. Ma tundsin, et mu mees mind armastab ja on mulle andeks annud. Ta lausus: Mu armas naine, sul on mulle samapalju andeks anda kui mul julle, me mõlemad oleme süüdi, aga kui Sumal meile elu annab, siis piüüame minewikku hääks teha.

Siljem ostis Willem selle talu, ja me elasime siin nii õnnelikult kakskümmend aastat. Siis ühel päewal tuli mu armsale abikaasale surm. Ta jättis mind jumalaga ja manitses mind walmis olla. Ma usun,“ jattas wanaema, „kui Sumal kutsub, ta sina saad kodu, mis on walmistatud neile, kes Sumalat armastawad.“

Nelly pijarad weeresid kui wanaema oma juhtumisi jutustas. Ta suudles wanaema ja jee suudlus töötas enam kui ta sõnad, et ta enam ialgi ei taha tõrkuda kasulikku tööd tegemast ja ta ei unustanud ialgi jeda õpetust.

Terwishoid.

Kewad arstina.

Kuus-seitse pikka kuud on suurem jagu inimesi harrastanud enam-wähem istumat eluviisi kas kirjutislaua taga või büroos, on viibitud ruumides, mis sageli täidetud halwa õhuga. Ja nüüd, talwe lõppedes tunneb mõnigi kahjulikke tagajärgi: üldine nõrkus. Tublisti suureneb werewasjete, kahwatute ning närwide ja lihaste suhtes nõrkade arv. Seal tuleb nüüd talwe-põdurite ja meie kõikide juurde juur loodusarst — kewad, oma efekmata arstimite ja terwisitoowate jõududega.

Kõikjal ergutab meid nüüd kõdistaw-wärste kewadõhk hingama sügavamalt sisse jeda elurohtu. Kõdnewate taimede meeldiw rohulõhn, põõsaste ja puude lehepungade tugew waigune aroom, esimeste kewadlilled armast lõhn ja äsjawabanenud maapinna jalapärane mullahais, kõik hästi segatud, niiske-jooja õhuga, — see edendab tublisti ainetewahetust, rikastab ja parandab werd ning kehamahtlasid, elustab närwe, wärskendab meeli, ülendab meeleolu ja äratab mõnujaid kewadtundeid.

Kõige sellele lisandub weel nüüd kaswaw päikejapaiste kestvus. Nõrk, jõuetu paraneja ja põdur rauf tunnawad tema soojendawate kiirte mõjul endas rohkenawat elujõude ning mahlasid; jookshaike on päikejerikkail päewil kaitstud oma tihedate walude eest; raskest haawad ja mõned nahahaigused paranewad imehästi päikejewalgujes; teatud nakkawhaigused kaowad isegi täielikult. Nagu päikese terwestegew woolus läbib jalapärane päikeseenergia meie terwet organismi. Ka meie waimuelu reageerib kewadele, sest sõrawas ja rõõmsas päikejapaistes muutub ka meie meeleolu rõõmsamaks ja helgemaks, meie rõõmustame wastandina rufuwale meeleolule, mis waldas meid uduseil, süngel sügis- ja talwepäewil.

Kõige tulutoowamatena pakutakse meile neid terwisetegureid wäljas Jumala wabas looduses jalutuskäigul, eriti aga innukal rännakul ja mäkkeronimisel. Kindlaim tee terwise juurde on jalgsikäimisel. Terwe, tugew inimene peaks seepärast käimise juures tarwitama kiiremat tempot, et rind õieti laieneks ja kõik kopsimullikesed — ka unustusse jäetud kopsutipud — wõiksid end täis imeda puhast eluõhku. Siiski närwilisile, lihawaile ja südamehaigeile on soowitaw aeglasem käimine.

Weel ühe erilise liigi terwisjõude pakub meile see heategew arst „kewad“ meeskult. Kaswawate noorte rohtude näol, mida võib tarwitada salatiks, supiks ja teeks. Ühelgi teisel aastaajal ei ole nad nii õrnad ja lõhnawad kui kewadel. Talwine puudus toitewooladerikkast rohelistest (aiawiljast) ja witaamiinidest meie toidus mõjutab wäga ebajoodjalt we-

refegu, mida saab kõige paremini jälle tajakaalus-tada reeglipärase werewahetusravi läbi kewadtai-medega. Wiimased edendamad tublisti ainetewahetust ja seedimist ja äratawad neerudetegewust eristama paremini igajuguseid kahjulikke aineid (kuihappe), mis iseäranis kasulik luujookswat põdejaile. Wõimalust mööda iga päew tarwitatagu salatit jellest terwisestaimedest nagu südamerohi kress jne. Wõi walmitatagu neist jamuti kui noortest kõwenõgise lehtedest, rohelist toitu ja toitewooladerikaid suppe. See joodagu nüüd reeglipäraselt teed põldmarja, metsmaasika, waarika, pohla, toominga ja kibumitja noortest, õrnadest lehekestest ja õie-pungadest, maitseks juure lisades võimaluse korral weel warjulille lehti. Neist kuwatatagu ka küllaldane tagawara (mitte päikese käes) terweks aastaks.

Nii mitmekesiseid loodusarstimeid pakub meile heategew arst — kewad. Wõiks neid igaiüks kõige tulutoowamal wiisil kasutada; ta imestab ja rõõmustab kindlasti heade tagajärgede üle; sest tal ei ole noorenenud sel kewadel mitte üksi loodus wäljas, waid jamuti ka tema keha ja waim, ta elujõus ja ta olemasolurõõm.

Dr. Thrachart.

Mõnda wererõhumise üle.

Dr. med. Herm. Bundesen.

Olugi, et üsna lihtne ja kerge on ammutada tõelisi teadmisi õigest allikast, on siiski olemas palju wale mõisteid arstiteaduslikust rawimõjust, millel on kahjulik mõju rahwa terwisele. Nii näiteks mõistawad paljud walesti „wererõhumist“, wähe-malt ei mõista nad jeda nii, kui peaks.

Nüüd küsitakse jagedasti üksteiselt: „On teil wererõhumine?“ Doomulik, et igal inimesel peab olema wererõhumine jamuti nagu igal inimesel peab olema pulsilöök ja temperatuur. Wererõhumine on lihtsalt jõud, mida tarwitab süda were ajamiseks läbi tuiksoonte ja wereringwoolu läbi selle uuesti tagasi pumpamiseks. Sieti tähtis oleks küsida, kas ligimese wererõhumine on normaalne, või on see liiga kõrge või liiga madal. Ebanormaalne wererõhumine on haiguse tundemärgiks jamuti nagu näitawad walud, kõha või oksendamine, et kehas pole kõik korras.

Wererõhumise päritolu.

Kõigepealt tahame seletada normaalset wererõhumist ja tema päritolu. Süda on keskump, mis imelisel teel lasub werd ringleda läbi kogu keha. See on õõnes lihas, mis asub pahemal pool rinnakorwis, nagu igaiüks võib teada, sest ta tunneb seal südamelööki; õieti võib jeda nimetada laienenud wesejooneks, mis moodustab ühe osa

tjentraalverejoontest. Süidame seinad on väga pakjud ja koosnevad väga elastilistest, jõulistest, piki- ja põikijookswaist lihaskiududest. Kui juur tõmbjoon walab were jellesse kotti, tõmbuvad seinad lihased ruttu kokku ja ajavad were edasi juurde tuijjoonde — aortasse.

Süidame tegevus.

Meie Looja on targasti ajetanud süidamesse väikejed klapid, mis lasewad were edasi jooksta, kuid julguvad, et takistada tagasiwoolu. Süida pumpab kaht werewoolu korraga, üht läbi mõlema kopsutiwa ja teist läbi kogu keha. Selleks otstarbeks on ta jagatud kahte osasse: parem pool pumpab werd kopsudesse, pahem — kopsudest tagasipöörduwa puhastatud were läbi kogu muu keha. Süida täitub ja tühjeneb minutis keskmiselt 75 korda, imikul aga 140 korda, 90 korda seitsmeaastasel poisil, 80 korda naisel ja 72 korda täiskaswanud mehel.

Tuijjooned.

Tuijjooned on õõnsad torud, millede läbi süidamest tulew veri jõuab kõigisse kehaosadesse. Mida kaugemal nad on süidamest, jeda kitsamaks nad muutuvad, kuna nad ifka jälle hargnewad, kuni nad lõpuks täiesti peenikeste juusjoontena, toitu ja hapnikku tuues, jooksewad igas sihis läbi keharakude wahelt. Normaalses olukorras on tuijjooned pehmed ja lasewad end kergesti kokku suruda. Kui süida pumpab werd tuijjoontesse, antakse süidamuskulatuuri kokkutõmbumise tõuge edasi tuijjoontesse, millede kaudu ta saab märgatawaks kogu wereringwoolus. Käerandmel tuntakse süidamelööki selgesti ja siin nimetatakse teda pulsiks.

Neerud.

Wererõhumise kindlakstegemisel tulewad waatluse alla ka neerud. Nemad on werefiltiks ja werest tarmitatud ainete kõrwaldajaks, misjugaused ained eristatakse wälja uriini kaudu.

Normaalne wererõhumine.

Zuba umbes saja aasta eest hakati mõõtma wererõhumist ja mõõtmise meetodite alatiise täiendamise läbi võib jeda tänapäewal päris täpselt kindlaks teha. Selleks peab kõigepealt mõõtma rõhumist, mis on wajaline wereringwoolu jarnajeks katkestamiseks, et pulsilööki käerandmel pole tuntaw. Wererõhumist mõõdetakse sfiigmanomeetri või tonomeetri läbi. Rõhumist mõõdetakse torus tõuswa elawhõbeamba pikkusega, mis on ühendatud millimeetrikaaluga. Käewarre ümber seotakse kummi- manschett, millesse kummiwooliku läbi pumbatakse õhku, mille läbi kael tõmmatakse kokku käewarre weresooned. See manschett on ühenduses elaw-

hõbedatoruga ja õhujurwe kaswanisel käewarre ümber asuwas manschetis tõuseb ka elawhõbe torus. Niipea kui kaob pulsilööki käerandmel, näitab skala elawhõbede kõrgust ja see arv määrab tähendatud iifku wererõhumise.

Keskmine wererõhumine on järgmine:

15—20	aastajelt	—	119	mm
21—25	"	—	122	"
26—30	"	—	123	"
31—40	"	—	126	"
41—45	"	—	128	"
46—50	"	—	130	"
51—55	"	—	132	"
56—60	"	—	134	"

Sellest kõrwalekaldumised kas 15 mm wõrra ülles või 20 mm wõrra alla tulewad ette ifegi täiesti terwete inimeste juures.

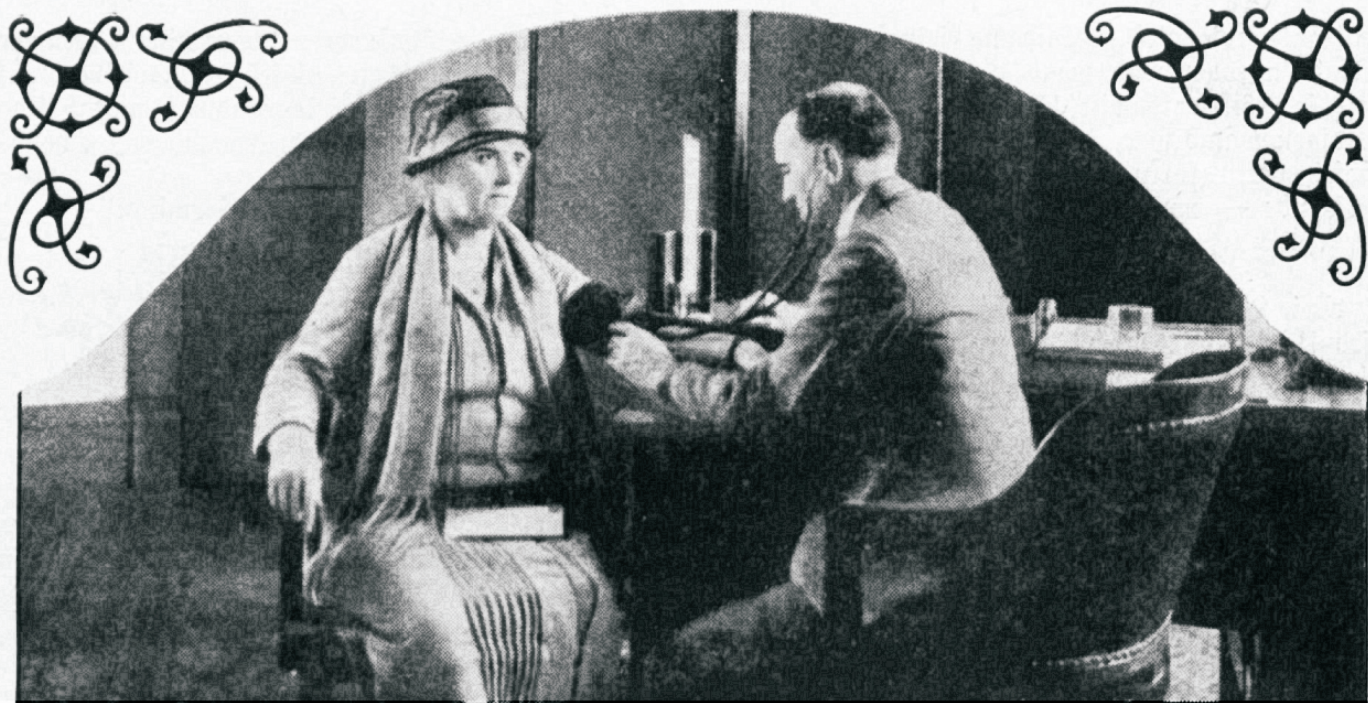
Ebanormaalne wererõhumine.

On wererõhumine nii kõrge, et arst nimetab selle ebanormaalseks, siis on see märgiks, et süida, tuijjooned või neerud, võib-olla ifegi kõik need organid pole oma õiges seisukorras. Süida võib olla haige ja selle tagajärjel suurenenud nii, et läbi tuijjoonte minew süidamelööki on normaalsest tugevam. Sagedasti on neerud kõrge wererõhumise põhjusiks. Sarlakid, tüüfus, tiifus, rasked külmetused kui ka siifilis on tuijjoonte lubjastumise põhjusiks. Ka ülisuure kehaliise töö, spordi liialduste, kõrge ea, luuwalu kui ka joomatõwe läbi kutsutakse samuti esile tuijjoonte lubjastumine.

Ebanormaalset kõrge weresurwe hädaohud.

Oletame, et 60 aastasel mehel, kellel normaalselt peaks weresurwe olema 135 või natuke kõrgem, teeb arst wererõhumisena kindlaks 200. Patsient kaebab peapöörituse, hingeldamise, sagedase urineerimise — eriti öösel, ja ka juure jõukaotuse üle wähemagi pingutuse puhul. Ebanormaalset kõrge wererõhumine sunnib arsti uurima haige süidant, werd ja uriini. Wererõhumine on siin nii hoiatusmärgiks kui ka tarwilise rawi eeltähendusiks. Ta manitseb, et peajus võib katteda weresoon ja põhjustada halvatusi, või et süida on jarnases seisukorras, mis ei suuda mingit pingutust wälja kannatada, või et neerud on haiged. Seepeale arst juhib patsiendi tähelepanu sellele, mida wiimane võib teha katastroofi wältimiseks; nimelt peab ta niidest peale elama jarnast elu, mis wähenab wererõhumist.

40—65 aasta wanaduses võib wererõhumine tõusta ületõõtamise, mürede, puuduliku kehaharjutuste juures olewa ebahariliku waimse tegevuse, istuwa eluviisi või ebamõõduka söömise narwilise tagajimõju läbi.

Wererõhu mõõtmine.

Ebanormaalset madal wererõhumine.

Arstlike autoriteetide poolt on tehtud kindlaks, et sama tarwilik on hoiatada ebanormaalset madala wererõhumise eest, mis tekib nakatusest, nagu tiisikus ja tüüfus, haigetest mandlitest või halbade hammastest. Madal wererõhumine võib tekkida ka jõupuudusest, mis osalt on päritud, osalt tuleb aga kirjutada halwa kasvatuise arvele. Paranemine põhjeneb headele terwislikele harjumustele.

Wererõhumine — sümptom.

Wererõhumine on tundemärk — mitte haigus. Enese halvasti tundmisel küsi nõu oma maaarstilt, mitte aga oma naabrilt. Ära hädalda, kui wererõhumine on normaalset wähe kõrgem või madalam. Lase arsti määrata, mis on waja teha. Wäga kõrge wererõhumine on hädasohtlik ja kui sa arsti poolt hoiatatuna ei järgne tema korraldustele eluviisi suhtes, siis pead ja kandma tagajärgi, kuna õige käitlemine võib takistada wajaft surma.

Mitmesugust.

Spiritistlik muuseum Budapestis.

Budapestis, Ungaris, awati hiljuti esimene spiritistlik muuseum maailmas. Muuseum, mille juhatajaks dr. Clemer Papp-Tippengneri, sisaldab kogu asju, mis spiritistid lastnud waimude maailmast tuua. Muuseumi päämiseks vaatamiswäär-

luseks on wiiekümne naelane kivist, mis mõne aasta eest ühel jeansil õhust langes meediumi ette lauale. Nagu ime läbi jäi meedium terveks, kuid laud purunes. Dr. Papp-Tippengneri seletas muuseumi awamiskõnes, et juba seepärast pole siin wõinud olla pettust, sest inimkäsi poleks suutnud wistata rasket eset. Teistest esemetest oleks nimetada neli sibulat, mis prohwet Sefaja waim toonud kaasa teisest maailmast. („Pwl.“)

Wikem seletus spiritismi olemuse kohta on toodud „Meie Ajas“ nr. 2.

Kui naukeed said jann kustutada...

Ameerika püüab n.-ö. täielise wabaduse poole. Ühendriikide senat on otsustanud alakoholi keeluseaduse kaotada. Oma nõusoleku peawad andma weel üksikud osariigid, mis wõtab aega. Kuid osalt on keeluseadus juba kaotatud. Nüüd on õlemüük waba. Esimese „niiske“ päewa õlletarwitus oli ligi 1½ miljonit waati. Päew lõppes raskete murega, kuidas katta järgmise päewa õlletarwidust, sest niijugune massiline jann üllatas õllewabrikuid. Õllewabrikud uskusid, et neil jatkub tagawarapid küllaldajelt nõudmiste rahuldamiseks. Mõnes linnas seati sisse esialgselt õllekaardid. Nõnda õitseb siin maailmas alataja Bachuse kultus.

„Meie Aja“ tellimise hind:

Astas, postiga — Kr. 2.—. Poolaastas Kr. 1.10.
Wälismaale aastas Kr. 2.40.

Astis nr. 20 senti.

Tellida võib igast postiasutusest.